Aliona SOBOL

Echivalente româneşti ale verbelor aspectuale din limba rusă cu prefixul *до-*

A.S. – lector, Departamentul Limba Română, Lingvistică Generală şi Limbi Clasice, Facultatea de Litere, U.S.M. Domenii de cercetare: lingistică generală, limba latină, cultură şi civilizaţie românească, didactică, limba română pentru străini / alolingvi.

Fenomenul prefixării este foarte frecvent în limba rusă. De obicei, prefixele imprimă valori semantice suplimentare lexemelor la care sunt ataşate.

Prefixul *до-* participă la formarea verbelor, adjectivelor, substantivelor şi a adverbelor. Adjectivele cu prefixul *до-* au semnificaţia de ceva trecut, consumat înainte de alt eveniment, de exemplu: *дохристианский* – „de până la apariţia creştinismului", *довоенный* – „(de) dinainte de război, de până la război, antebelic", *добрачный* – „dinainte de căsătorie, până la căsătorie" etc.

Substantivele formate cu *до-*, de tipul *доистория* – „preistorie", la fel, au sensul de precedenţă, pe când adverbele semnifică aducerea până la o anumită limită, punct, ca în exemplele: *досюда* – „până aici", *донельзя* – „cum nu se mai poate, peste măsură, la culme", *донизу* – „până jos, până în jos" etc.

Verbele prefixale din limba rusă cu *до-* au alte semnificaţii decât lexemele substantivale, adjectivale şi adverbiale compuse cu *до-*. De obicei, prefixele determină, precizează acţiunea verbului la care sunt ataşate din mai multe puncte de vedere: spaţial, temporal, cantitativ, calitativ, gradual, rezultativ etc. sau pot modifica complet sensul verbului. În cele ce

BDD-A20759 © 2013 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:55:11 UTC)

urmează, ne vom ocupa doar de cele ce nu modifică totalmente sensul verbului, ci doar indică cum are loc acțiunea, modul de realizare a ei .

Conform datelor oferite de lingvistul rus S. I. Ojegov, prefixul *до-* formează verbe cu semnificația de: 1) acțiune terminată, dusă până la capăt; 2) acțiune suplimentară, de adăugare, sporire; 3) acțiune îndelungată, cu urmări negative pentru subiect [1, 172]. De cele mai multe ori, prefixul *до-* imprimă verbelor la care este atașat nuanța de acțiune încetată, înscriindu-le astfel în Aktionsart finitiv (Aktionsart – categorie din sfera aspectualității, numită și mod al acțiunii, aspecte lexicale, aspect obiectiv, mod al procesului; rus. способ действия). Echivalentele românești ale unor asemenea lexeme verbale sunt compuse cu ajutorul verbelor de aspect *a termina, a sfârși, a înceta*:

1. verbul de aspect **a termina**:

– *довязывать*, I, imperfectiv (în continuare: ipf.) a **termina** de legat:

„Мирон Григорьевич в кухне довязывал крыло к вентерю, слушал рассказ Михея о каком-то давнишнем убийстве” [2, 198];

– *дочитать*, a **termina** de citit:

„Я не **дочитала**, но там есть одно место, что трудно было удержаться от слёз” [3, 353];

„Кити настояла на своём и переехала к сестре пытаясь **дочитать** свой роман” [4, 141];

– *договорить*, perfectiv (în continuare: pf.) a **termina** de vorbit:

„Ради Бога, дай мне **договорить**, – прибавил он” [5, 263];

„Он не успел **договорить**, – зал треснул от рукоплесканий” [6, 204];

„Доктор не **договорил**, увидев в руках Говядина дубовый кол с прилипшей кровью и волосами” [6, 346].

În exemplele citate supra, verbul **a termina** este succedat de supin (fenomen destul de frecvent), dar poate fi urmat și de participiu cu valoare substantivală.

2. verbul de aspect **a sfârși** succedat de supin:

– *доборонить*, pf., **a sfârși** de boronit, **a termina** boronitul.

BDD-A20759 © 2013 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:55:11 UTC)

Pentru a exprima aceeaşi semnificaţie de acţiune terminată, în echivalentele româneşti apare şi

3. verbul de aspect **a înceta** succedat de un verb la conjunctiv:

– *добродить*, pf., **a înceta** să fermenteze (să fiarbă).

În afară de verbe, la exprimarea sensului de acţiune terminată, dusă până la capăt, participă şi anumite locuţiuni adverbiale, cum ar fi:

4. loc. adv. **până la capăt**:

– *доесть*, pf., a mânca **până la capăt** (**tot**), **a termina** de mâncat:

„Служба в потешном войске была тяжёлая – ни доспать, ни **доесть**" [7, 75];

„Другая неприятность, расстроившая в первую минуту его хорошее расположение духа, но над которою он после много смеялся, состояла в том, что из всей провизии, что, казалось, нельзя было её **доесть** в неделю, ничего не осталось" [5, 491];

– *докурить*, pf., **a termina** de fumat, a fuma **până la capăt** (o ţigară începută):

„Чичиков **докурил** свою сигарету, сел в карету, приказывая кучеру двинуться с места поскорей" [8, 82];

– *дописать*, pf., **a termina** de scris, a scrie **până la capăt**:

„Анна ещё сидела за письменным столом пытаясь **дописать** письмо" [4, 129];

– *допить*, pf., **a termina** de băut, a bea **până la capăt**:

„**Допивал** тайком недопитые стаканы" [9, 42];

– *догореть*, pf. (cu varianta imperfectivă *догорать*) a arde **până la capăt**:

„И такой ужас нашёл на неё, что долго не могла понять, где она, и долго не могла дрожащими руками найти спички и зажечь другую свечу вместо той, которая **догорела** и потухла" [5, 618];

„Когда папироса **догорала** до ваты, доктор брал из толсто набитого портсигара новую, закуривал её об окурок, кашлял, весь багровея и почёсывая под раскрытой рубашкой волосатую грудь" [6, 78].

Locuţiunea adverbială **până la capăt** concurează în echivalentele româneşti cu alta, la fel de frecventă. E vorba de

BDD-A20759 © 2013 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:55:11 UTC)

5. loc. adv. **până la sfârşit**:

– *дослушать*, pf., a asculta (a audia) **până la sfârşit**:

„Вронскому хотелось теперь **дослушать** и узнать, что он скажет ему” [5, 260];

„Она не **дослушала**, кивнула головой и стала протискиваться к вешалке” [6, 19].

În cazul verbului *допить* locuțiunile adverbiale de mai sus sunt înlocuite cu

6. loc. adv. **până la fund**:

– *допить*, pf., a bea **până la fund**, **a termina** de băut.

Sporadic, în componența echivalentelor românești ale verbelor rusești cu prefixul *до-*, ce au semnificația de acțiune terminată, dusă până la capăt, intră și următoarele locuțiuni adverbiale:

7. loc. adv. **de-a binelea**:

– *докиснуть*, pf., a se acri (înăcri) **de-a binelea**;

8. loc. adv. **de tot**:

– *доломаться*, pf., 1. pop., a se strica **de tot**;

9. loc. adv. **cu totul**:

– *добить*, pf., 2. a zdrobi (**definitiv**, **complet**); a nimici; 3. a sparge **cu totul** (**complet**); 4. (despre ceas ș.a.) a suna **ultima oară** (**dată**):

„Недобитая птица бьётся в ягдташе: и противно, и жалко, и хочется поскорее **добить** и забыть” [10, 70].

Pentru a exprima același sens de acțiune terminată, echivalentele românești au în componența lor diverse adverbe, cum ar fi:

10. adv. de mod **bine**:

– *дослышать*, pf., pop., a auzi **totul**, a auzi (a desluși) **bine**;

– *доспеть*, pf., pop. 1. a se coace, a se pârgui **bine**, a se maturiza, a se rumeni;

– *додумать*, pf., a se gândi **bine**, a cugeta, a chibzui, a-și duce gândul **până la sfârşit**;

11. adv. de mod **complet**;

BDD-A20759 © 2013 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:55:11 UTC)

12. adv. de mod **definitiv**:

– *довооружиться*, pf., a se înarma **complet**; 2. a se înarma **adăugător** (**suplimentar**).

Uneori echivalentele româneşti ale lexemelor verbale cu *до-*, cu sensul de acţiune terminată, dusă până la capăt, sunt compuse cu ajutorul pronumelui nehotărât (în continuare: pron. neh.) sau al adjectivului pronominal nehotărât (în continuare: adj. pron. neh.) **tot**, ca în exemplele:

13. pron. neh. **tot** (şi cu forma de plural **toţi**):

– *досказать*, pf., **a termina** de spus (de povestit, de narat), a spune **tot**:

„Давайте сейчас попробуем, графиня, – начал он, но Левин хотел **досказать** то, что он думал" [5, 46];

„– Подожди, не хватай из рук, я сначала **доскажу**..." [6, 80];

– *доловить*, pf., **a termina** de prins, a-**i** prinde **pe toţi**;

14. adj. pron. neh. **toţi**:

– *досчитать*, pf., **a termina** de numărat; a număra până la..., a număra **toţi**..., a număra restul.

Altă semnificaţie, pe care o au verbele din rusă datorită ataşării prefixului *до-*, e cea de acţiune suplimentară, de adăugare, sporire. Asemenea acţiuni se înscriu, conform clasificării efectuate de cercetătoarea A. Savin, în Aktionsart cumulativ" [11, 67]. Româneşte această semnificaţie este exteriorizată, preponderent, cu ajutorul adverbelor, printre care:

15. adv. de mod **suplimentar**:

– *добрать*, pf., a lua, a culege, a aduna **suplimentar**; 2. **a sfârşi** de luat (cules, adunat); 3. **a termina** de zeţuit;

16. adv. de mod **adăugător**:

– *довооружить*, pf., **a termina** de înarmat, 2. a înarma **adăugător** (**suplimentar**);

17. adv. de mod **mai**:

– *додержать*, pf., a **mai** ţine, a ţine până în (la)...

Uneori adverbul **mai** este însoţit şi de alte lexeme adverbiale, cum ar fi:

18. adv. **puţin**:

BDD-A20759 © 2013 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:55:11 UTC)

– *догулять*, pf., 1. a se **mai** plimba **puțin**; **a termina** de petrecut;

19. adv. **încă**:

– *додать*, pf., a **mai** da (**încă**), a **mai** da restul (ceea ce a rămas).

Am atestat și un caz când echivalentul românesc al verbului cu *до-* este un verb format cu

20. prefixul **re**-:

– *довесить*, pf., 1. a **re**cântări (pentru a adăuga cantitatea care lipsește). 2. **a termina** de cântărit.

Pentru a exprima sensul de acțiune îndelungată, cu urmări negative pentru subiect, pe care îl au unele verbe cu *до-*, în limba română se recurge la

21. perifrază, de exemplu: *доиграться* – **a o păți** jucându-se **prea mult**; добегаться – **a o păți** alergând **prea mult**.

До- este considerat un prefix cu o valență relativ mică. Cu toate acestea, am stabilit numeroase posibilități de exprimare în română a sensurilor pe care verbele rusești le obțin datorită atașării acestuia. De cele mai multe ori, în componența echivalentelor românești intră verbe de aspect, adverbe, locuțiuni adverbiale, uneori – pronume nehotărâte, adjective pronominale nehotărâte, substantive. De aici pornește și diversitatea modelelor structurale, care, în ordinea descreșterii frecvenței, sunt următoarele:

1. verb aspectual + verb la supin;

2. verb + adverb;

3. verb + locuțiune adverbială;

4. verb + pronume nehotărât;

5. verb aspectual + verb la conjunctiv;

6. verb + substantiv;

7. verb + adjectiv pronominal nehotărât;

8. adverb + verb;

9. perifrază;

10. verb prefixal.

BDD-A20759 © 2013 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:55:11 UTC)

Bibliografie

1. С. И. Ожегов, *Словарь русского языка*. Изд. 22-е, Русский язык, Москва, 1990.
2. М. Шолохов, *Тихий Дон*, Том 1, Картя молдовеняскэ, Кишинёв, 1985.
3. А. П. Чехов, *Невеста* // Рассказы. 1977.
4. Л. Н. Толстой, *Анна Каренина*, Художественная литература, Кишинёв, 1981.
5. Л. Н. Толстой, *Анна Каренина*, Картя молдовеняскэ, Кишинёв, 1985.
6. А. Толстой, *Хождение по мукам*, Том 1, Лумина, Кишинёв, 1978.
7. А. Толстой, *Пётр Первый*, Кыргызстан, Фрунзе, 1974.
8. Н. В. Гоголь, *Мёртвые души*, Художественная литература, Москва, 1985.
9. Л. Н. Толстой, *Война и мир*, Картя молдовеняскэ, Кишинёв, 1975.
10. Л. Толстой, *Воскресение*, Картя молдовеняскэ, Кишинёв, 1969.
11. A. Savin, *Valori lexico-gramaticale ale locuțiunilor verbale românești în plan sincronic și diacronic (Categoria Aktionsart și Terminativitate: Aterminativitate)* / Autoreferatul tezei de doctor în științe filologice, Chișinău, 1996.

BDD-A20759 © 2013 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:55:11 UTC)